

Integrale Commissie Advies nr. 2022-12

Status: definitief

Onderwerp	Universiteitskwartier, Oudemanhuispoort
Datum	21 september 2022
Commissie	Eric Luiten (voorzitter), Tako Postma, Annuska Pronkhorst, Ruwan Aluvihare, Jeroen Schilt
Secretaris	Paul Rosenberg, Mirte Kooij, Marlies van der Meijden
Toelichting	Erik Vrieling, Laurens Cobben (ArchitectenCie)
Toehoorders	Kees Lammers, Carin van der Wal, Sanaa Wasfi (UvA), Farida Anoup (PMB) Ronald Kramer, Marieke Hendriks (stadsdeel), Adriaan Geuze (WEST 8), Irene Klarenbeek (R&D), André Winder, Karin Westerink (M&A),

Achtergrond

De Universiteit van Amsterdam werkt aan de ontwikkeling van het Universiteitskwartier in het hart van de historische binnenstad. Deze ontwikkeling past binnen het beleid om de huisvesting van de UvA te concentreren op vier open campussen op verschillende locaties in de stad.

De afgelopen jaren is door Bureau WEST8 in samenwerking met de gemeente gewerkt aan een Strategisch Masterplan. Dit is in mei 2019 en in april 2020 besproken in de CRK en in de zomer van 2021 bestuurlijk vastgesteld. Het SMP is een kwalitatief kompas voor de verschillende ruimtelijke en architectonische deelprojecten die de komende jaren in het gebied worden voorbereid en uitgevoerd.

Het deelproject Oudemanhuispoort bestaat uit een 18de-eeuwse hof met een in de jaren '60 van de vorige eeuw in verschillende fasen tot stand gekomen 'nieuwbouwvleugel' langs de Slijkstraat. Aan de uitwerking van dit gedeelte van het masterplan wordt al gewerkt sinds 2019. Het huidige voorstel is een afgeschaald plan dat op onderdelen afwijkt van het masterplan. Over dit voorstel is vooralsnog geen overeenstemming tussen de UvA als opdrachtgever en M&A en R&D als adviseurs vanuit de domeinen erfgoed en stedenbouw.

Vraagstelling

Is de voorgestelde pandsgewijze benadering ('hybride variant') verenigbaar met het Strategisch Masterplan en met de monumentale waarden van het complex en is deze benadering kansrijk voor een integrale uitwerking van de opgave?

Advies

De commissie kan zich gezien de omstandigheden op de bouwmarkt en de tegenslagen bij de bouw van de nieuwe Universiteitsbibliotheek goed voorstellen dat gezocht wordt naar manieren om dit omvangrijke project dat een behoorlijk deel beslaat van het Universiteitskwartier, beheersbaar en uitvoerbaar te maken. Zij kan zich daarbij verenigen met de hoofduitgangspunten van de pandsgewijze benadering en is van mening dat de belangrijkste waarden uit het Strategisch Masterplan in ruimtelijke zin in stand blijven. Een zorg is er ten aanzien van de functionele programmering en het ambitieniveau: het voormalige Oudemanhuis met zijn prachtige 18de-eeuwse hof is het hart van de 'campus' en dat zou ook in de programmering van de gebouwonderdelen tot uitdrukking moeten komen. Het plan is nu te (nog) te veel een ruimtelijk volumetrische studie waarin nog niet geheel vaststaat welke functies waar gaan landen. Dat maakt de forse volumevergroting aan de zijde van de Slijkstraat ook moeilijk te beoordelen omdat de programmatische noodzaak (collegezalen en theater) van deze ingreep niet nader is onderbouwd. Het vastgestelde masterplan schetst de verankering van het universiteitskwartier in dit deel van de binnenstad. Deze deeltwerking moet invulling geven aan de verankering van het complex Oudemanhuispoort aan de campus. De commissie adviseert nadrukkelijk het gesprek over de uitwerking met huidige en toekomstige gebruikers te voeren aan de hand van beelden.

Het project is veelkleurig en complex. Het omvat nieuwbouwdelen, renovatie van gebouwdelen uit de jaren '60 en bijzondere, monumentale onderdelen die een restauratie nodig hebben. Op een schaalniveau daarboven speelt de opgave om het complex duurzaam en toekomstbestendig te maken. Vanwege de complexiteit van deze opgave adviseert de commissie om een 'masterplan installaties en logistiek' te maken en een installatieadviseur van het begin af aan bij de opgave te betrekken. De restauratieonderdelen zijn (ook in verband met de verduurzaming) gebaat bij de inzet van een restauratiearchitect.

Overige opmerkingen

Structuur

Sequentie van hoven in combinatie met een nieuwe toegangspoort naar de Slijkstraat is een wezenlijk onderdeel van het masterplan. Houdt daaraan vast om op koers te blijven voor het hele gebied en zoek het niet te veel in deeloplossingen. Vanuit het gebied gezien is de ruimte tussen de bouwdelen net zo belangrijk als (en misschien nog wel belangrijker dan) de gebouwen zelf. Laat de precieze maatvoering en mooie materialisatie daarvan de voornaamste uitgangspunten zijn voor het plan. De dwarsgang (steeg) is een belangrijk ordenend principe dat ook bij functiewijzigingen van individuele gebouwdelen zijn logistieke waarde kan behouden.

Architectonische uitwerking

De 'hybride variant' is gepresenteerd als schetsplan zonder architectonische uitwerking. De commissie merkt wel op voorhand op dat de getoonde impressies nog niet overtuigen. Wat blijft in de sfeer van de 18de eeuw, wat wordt de taal van de nieuwe toevoegingen en hoe passen de restanten van Leupen in het plaatje? Een cruciaal en uitdagend punt in de ontwerpopgave wordt de aansluiting van de nieuwe hof aan de Slijkstraat op de dwarsgang.

Volume Slijkstraat

De voorgestelde hoogte van het nieuwbouwdeel aan de Slijkstraat kan een behoorlijke invloed hebben op het verblijfsklimaat in de Slijkstraat. In dit bouwdeel landen waarschijnlijk het Universiteitstheater, collegezalen en expeditie. Dat lijkt een gerechtvaardigde keuze maar het programma staat nog niet vast. Is er nagedacht over een gecombineerd gebruik van de theaterzaal als grote collegezaal? De uiteindelijke hoogte van het nieuwe bouwdeel moet bepaald worden door de onontkoombaarheid van het programma op deze plek. Dat is nu nog niet overtuigend aangetoond.

Amsterdam, 27 september 2022
Commissie Ruimtelijke Kwaliteit

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Eric Luiten', with a long, sweeping tail extending to the right.

Eric Luiten, voorzitter

Bijlage

Beleidskaders:

- Bestemmingsplan Amsterdam Centrum
- Strategisch Masterplan Universiteitskwartier. Uitwerkingskaders voor ontwikkeling van het gebied (vastgesteld Raad, juli 2021).

Aangeleverde stukken:

- Schetsplan Oudemanhuispoort, lang (presentatie ArchitectenCie, sept. 2022)
- Schetsplan Oudemanhuispoort, kort (presentatie ArchitectenCie, sept. 2022)
- Vraagstelling aan SIRK, definitief (projectteam, sept. 2022)
- Memo UvA voor SIRK (14 sept. 2022)
- RO advies OMHP (8 sept. 2022)
- M&A advies OMHP (9 sept. 2022)
- Oudemanhuispoort. Ontwerpvarianten 2021-2022 (UvA, 12 sept. 2022)